І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 149. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 6-го СЕРПНЯ 1958. 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 6, 1958. No. 149. VOL. LXV.

ПРЕЗИДЕНТ ПОСТАВИВ СВОЄ ПЕРШЕ ВЕТО ПРОТИ БЮДЖЕТОВОГО ЗАКОНОПРОЄКТУ

Вашингтон. — Вперше за час свого урядування през. Айзенгавер поставив у понеділок дня 4 серпня ц. р., своє вето проти ухваленого вже Конгресом законопроєкту, який передбачував асигнування 6,584,169,000 долярів на ведення діяльности 17 урядових установ. Не підписав Президент цього законопроєкту тому, що в ньому була вставлена сума 589,000,000 на фонд емеритальних платень для урядовців тих установ. — Непідписаний Президентом законопроєкт у цій справі передано знову Конгресові для поновного розгляду. Мотивуючи в окремому листі своє вето, през. Айзенгавер ствердив, що уряд не бачить ніякої потреби видаткувати понад пів більйона долярів на фонд, який під сучасну пору даної суми не потребує. Немає теж ніякої слушної причини додавати цілком непотрібно пів більйона долярів до дефіциту, який у цьому році досягне суми 12 більйонів долярів. Якщо б була справді конечність збільшення пенсійного фонду для названих у законопроєкті 17 урядових установ, то уряд був би сам звернувся до Конґресу з вимогою вставити дану суму до бюджету. Непідписання Президентом законопроєкту про бюджет урядових установ, адміністрацій та комісій не вплине безпосередньо на їх діяльність, бо вони можуть діяти на протязі серпня на підставі тимчасового бюджету, признаного їм окремою спільною резолюцією Палати Репрезентантів і Сенату. Представники Конґресу досі в справі непідписаного Президентом законопроєкту не висловилися і є можливість, що обидві Палати Конґресу приймуть цей бюджетовий законопроєкт у бажаному для уряду вигляді, значить без 589 мільйонів для пенсійного фонду емеритованих працівників урядових установ. Проведення цього законопроєкту проти волі Президента вимагало б більшости 2/3 всіх членів Палати Репрезентантів і Сенату. — Цього ж самого дня през. Айзенгавер підписав законопроєкт про видаткування 286,000,000 долярів для Комісії Атомової Енерґії, на здійснення нових проєктів у цій ділянці. Але ж, підписуючи цей бюджетовий законопроєкт, през. Айзенгавер висловився рішуче проти передбачених в ньому асиґнувань на проєкти, здійснення яких є не конечне, зокрема проти асиґнування 145 мільйонів долярів на побудування атомового реактора для продукції плютонію. Водночас із цим Президент застерігся проти того, щоб Конґрес перетяжував уряд, зокрема департамент оборони програмами, конечність яких під сучасну пору ще не визначена.

Федеральна Рада Резерви збільшила до 70% готівку від куплених акцій

Вашингтон. — 4-го серпня Федеральна Рада Резерви збільшила з 50-ох до 70-ох відсотків готівку, яку треба платити за куплені на біржі акції або бонди. Це зарядження обов'язує вже з днем 5-го серпня ц. р. Представник ФРР заявив, що це зарядження було потрібне тому, щоб не допустити до спекуляцій на біржі при допомозі кредитів при купівлі акцій і бондів. Він наводив числа статистики, які свідчать про те, що спекулянти почали були надуживати кредитів на біржах. Представник нюйоркського Волстріту заперечив це і твердив, що не було надуживання в цій ділянці, але нюйоркська біржа ще не могла зареаґувати на це зарядження, бо воно прийшло тоді, коли біржа вже була закрита. Згідно з новим зарядженням той, хто купує щось на біржі, мусить на кожних 100 долярів мати 70 долярову готівку. Та знавці біржі твердять, що висота вимаганої готівки при купні акцій і бондів не завжди мусить мати вплив на рух на біржі, це значить, що збільшення вимаганої готівки не мусить змінити ціни на акції і бонди.

На Пацифіку випробовували атомову зброю проти керованих ракет

Вашингтон. — Сенатор Генрі М. Джексон заявив, що ЗДА при кінці минулого тижня випробували на Пацифіку нуклеарну зброю, призначену на те, щоб вдосконалити оборону перед високолітаючими бомбовиками і міжконтинентальними керованими ракетами. Сенатор Джексон сказав, що він бачив на власні очі, як над островом Джанстаном експльодувала бомба, яка мала силу одного мільйона тонн вибухового матеріялу ТНТ. Ця бомба експльодувала дуже високо вгорі (100 миль), і це була покищо перша така експльозія. Хоч теоретично атомова експльозія на межі Космосу не може спричинити поважнішого стрясення, бо там немає повітря, то радіяція від того вибуху може бути дуже сильна, і ворожі літаки або ракети можуть бути знищені.

В АМЕРИЦІ

● **Фірма „Колгейт - Памолів"**, яка міститься коло дому УН-Союзу і „Свободи" в Джерзі Ситі, Н. Дж., в першій половині цього року мала чистого прибутку 8,355,000 дол. і сплатила за уділ $3,25. В 1957 році її прибуток становив 8,216,000 дол. а уділ — 3,20 дол.

● **Проф. соціології** в університеті Пречистої Діви Марії в Сан Антоніо, Тексас, Джералд Дж. Шнепп заявив на Католицькій Конвенції в Боффало, Н. Й., що 30% католиків одружуються з некатоликами. Найбільше розводів є між подружжями різного віровизнання. Американські умови, сказав цей професор, сприяють тому, що число мішаних подруж зростатиме.

● **На видобування й дослідження нафтової ропи** в ЗДА і закордоном витрачено в 1957 р. 11 більйонів долярів — на 12% більше як в 1956 р. Наприкінці 1957 р. загальні інвестиції в нафтовий промисл у вільному світі становили 78 більйонів долярів, з чого на ЗДА припадало 61%, а 39% — на решту вільного світу.

● **Статистичне бюро** у Вашингтоні вираховувало, що кожний п'ятий американець впродовж року змінює місце побуту. І так, в році, який закінчився 30 квітня 1957 року, змінило мешкання 31,800,000 осіб, тобто 19,4% всього населення ЗДА. Більшість цієї категорії людей змінює мешкання в тому самому повіті, а ⅓ переїздить до іншого стейту. Найбільший рух населення зареєстровано на Заході, а найбільша стабільність на північному сході. Молоді люди змінюють свої мешкання частіше, як старі.

● **Експериментальний Інженерний Відділ** при Іллинойськім університеті в Чемпейні, Ілл., повідомляє, що за 80 центів денно можна буде охолоджувати цілий дім, як це показують успішні дотеперішні спроби. Нова охолоджувальна система, подібна до огрівальної системи і коштує 1.500 дол. для мешкання з 6 кімнат.

● **У Принстоні, Каліф.** втопилося 9 осіб — членів одної родини. Авто, в якому вони сиділи, зсунулося з порону в ріку Сакраменто. Згинули Фортіно і Христина Аґіляр, 6 їхніх дітей від 3-ох до 15-ох років і мати пані Аґіляр Гарсія.

5-ий КУРС УКРАЇНОЗНАВСТВА НА СОЮЗІВЦІ ПОЧАВСЯ З УЧАСТЮ 60 СТУДЕНТІВ

Союзівка, Керґонксон. — Минулого понеділка, 4-го серпня, на цій оселі Українського Народного Союзу почався вже 5-ий з черги Курс Українознавства, на який в цьому році зголосилось 60 студентів, хлопців і дівчат. Досі найбільша кількість учасників цих курсів виносила 38 осіб. Курси, що їх влаштовує кожного року Український Народний Союз при співпраці молодечих організацій, зокрема, Ліґи Української Молоді Північної Америки та які тривають чотири тижні, мають за завдання познайомити в загальному молодь у віці від 16 до 21 року з українознавчими знаннями, викликати в них заінтересування Україною, її історією і культурою та заохотити молодь до дальших студій в цій ділянці. Курс започатковано короткою церемонією та виясненнями його завдань і цілей. Церемонію відкрив гол. предсідник УНС п. Дмитро Галичин, вітаючи курсантів та звертаючи увагу на недавнє повідомлення урядового Бюра Виховання із заохотою та рекомендацією дбайливішого навчання чужих мов в американських школах. Завдання цих курсів з'ясував у промові керівник курсів проф. д-р Василь Стецюк. Коротко промовив до курсантів заст. гол. предсідника УНС п. Йосип Лисогір, а головна радна УНС адв. Анна Чопик привітала курсантів від Т-ва Українських Професіоналістів, яке передало кожному з курсантів видану Ліґою Української Молоді книжку „Українська Культура". Правильник побуту курсантів на оселі з'ясував її управитель п. Данило Слободян. В церемонії, крім згаданих та двох інших інструкторів, проф. Ів. Близнака і п. Галини Підручної, взяли участь: гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох, гол. касир УНС п. Роман Слободян, гол контролер УНС інж. Степан Куропась, гол. радний УНС Василь Гузар, ред. А. Драґан та деяка кількість гостей, між ними і такі відомі громадяни, як д-р Семен Демидчук, п. Степан Дембіцький, адв. Іван Робертс, інж. Андрій Прухніцький, п. Микола Бобечко, п. Ілля Гузар, п. Іван Галичин та ряд інших. На курсах навчають досвідчені педагоги проф. д-р В. Стецюк і проф. Ів. Близнак, а новою інструкторською силою в цьому році є п. Галина Підручна з Торонта, яка опікуватиметься курсантами після лекцій, керуватиме їхнім товариським життям та даватиме їм практичні лекції з українського народного мистецтва, навчаючи їх також народних пісень, танців і т. п. Передбачено також ряд надзвичайних лекцій, що їх матимуть відомі українські й американські спеціялісти в поодиноких ділянках українознавства. В найближчу суботу таку лекцію матиме проф. Володимир Січинський. Курс триватиме повних чотири тижні. На передодні відкриття курсів, в неділю 3-го серпня, відбулась окрема нарада представників УНС і його Культурної Комісії з інструкторами курсів та представниками Культурної Фундації Ліґи Української Молоді Північної Америки. Предметом нарад були деякі пропозиції фундації щодо навчання на курсах. Фундацію на цих нарадах репрезентували пп. Вол. Бакай та М. Дяковський. Нарадами проводив п. Д. Галичин.

Г. ШЕРЕЙ І Л. РЕЙНАРОВИЧ ДАЛИ КОНЦЕРТ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка. — Відомі наші артисти — мецо-сопран Ганна Шерей і баритон Лев Рейнарович, минулої суботи, 2-го серпня ввечорі, влаштували на цій оселі УНС вечір арій, пісень і дуетів, виконавши ряд композицій. На фортепіяні акомпаніювала проф. Зоя Маркович.

Підсовєтський український ансамбль пісні і танцю виступив у Брюсель

Брюссель, Бельгія. — Минулої неділі, 3-го серпня, тут на універсальній міжнародній виставі виступив підсовєтський Український Ансамбль Пісні і Танцю, здобуваючи найвищі признання музичних критиків Заходу. Ансамбль нараховує 100 осіб: співаків, бандуристів і танцюристів, виконуючи головно народні пісні і танці. Все, від народних костюмів починаючи, а на виконанні поодиноких точок кінчаючи, дістало найвищу оцінку і признання в повідомленнях західних рецензентів, які — як це доказує хоч би рецензія Говарда Тавбмена в „Ню Йорк Таймсі" з 4-го серпня — вважають той виступ — „російським тріюмфом". До цієї справи повернемо в одному з черговик чисел цього щоденника.

Бразилійські студенти пробували демонструвати проти Доллеса

Ріо де Жанейро. — 4-го серпня державний секретар Джан Фостер Доллес прибув до столиці Бразилії на наради з президентом Кубічеком в справі відносин ЗДА до країн Латинської Америки. Уряд збільшив заходи безпеки, щоб недопустити до демонстрацій проти американського гостя. Провідники Комуністичної партії хотіли заблькувати в'їзд Доллеса до міста, але це їм не вдалося зробити — не так внаслідок поліційних заходів, як тому, що члени їхньої партії відмовилися брати участь в демонстрації. Група студентів пробувала демонструвати, але їм вдалося тільки завісити на своїм домі чорну матерію із відповідними написами, між якими був напис: „Ідь додому, Доллесе!" Інший напис португальською мовою твердив, що „ЗДА не мають приятелів, тільки інтереси". Був також напис про нафту, бо комуністи твердять, що ЗДА ходить, щоб Бразилія зліквідувала свій нафтовий монополь. На летовищі вітали Доллеса бразилійський міністер закордонних справ Франціско Неґрао де Ліма, а також міністри війни, летунства, фльоти і здоров'я та вищі державні урядовці. Був присутній і колишній міністер закордонних справ Освалдо Аранга, який тепер критично відноситься до ЗДА, та проте прибув привітати свого давнього приятеля Доллеса та його дружину. Рух по вулицях не був припинений, але чисельні поліційні авта ескортували ту групу возів, в яких їхав Доллес та бразилійські достойники.

Друкують по англійськи зміст совєтських журналів

Вашингтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс повідомив, що новозаснована закордонна технічно-інформаційна аґенція реґулярно друкує англійською мовою зміст всіх статтей, які появляються в 141 совєтському технічному журналі. Ті змісти можуть собі запренумерувати а річною передплатою в ціні від двох до 18 долярів. Крім цього, — сказав секретар Вікс, — два рази на місяць ця інформаційна аґенція (Форейн текнікал інформейшен сентер) висилатиме „Огляд совєтської науки", який компілюватиме Центральна Розвідна Агенція.

ПРОЄКТ АМЕРИКАНСЬКОЇ АТОМОВОЇ ВИСТАВКИ

Екзекутивний директор Комісії Атомової Енерґії кап. Едвард Р. Ґарднер (ліворуч) показує през. Айзенгаверові модель американської виставки, що мала б бути влаштована в Женеві під час другої міжнародної конференції для мирного застосування атомової енерґії у вересні ц. р.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЛИВАНУ ЗАКЛИКАЄ ДО ЄДНОСТИ

ІЗРАЇЛЬ ВІДМОВИВ ДАЛЬШОГО ДОЗВОЛУ НА ПЕРЕЛЕТ ЧУЖИХ ЛІТАКІВ

Бейрут. — Вибраний в минулому тижні новий президент Ливану, ген. Фуад Шегаб, заявив, що єдність всіх ливанців разом із стабільністю та спокоєм, є базою для осягнення національних цілей, з-посеред яких найпершою ціллю є відкликання чужоземних військ з Ливану. Свою заяву ген. Фуад Шегаб склав у 4-хвилинній промові через радіо в понеділок 4 серпня ц. р. Це був його перший публічний виступ за останні критичні в Ливані тижні, бо ген. Шегаб відмовлявся встрявати активно в політику. Тепер він заявив, що він прийняв вибір тому, що в цій скрутній для його батьківщини хвилині ніхто не повинен відмовлятися від обов'язку, до якого його покликують. У Ливані прийшли дальші познаки заспокоєння. Правда, небавком після промови нового президента через радіо, вибухла велика пожежа в проурядовому часописі французькою мовою „Ле Сулар"; пожежа була спричинена саботажистами. Але стрілянина в Бейруті ущухла. Лідер партизанів в їхній найсильнішій фортеці в Ливані, в місті Тріполі, Рашід Карамі, приказав припинити всяку стрілянину проти державних військ і поліції та розпочати співпрацю з ними. Знову ж в самому Бейруті американський дипломат Роберт Морфі мав першу безпосередню зустріч з найбільш непримиримим лідером опозиції, Саебом Саляамом. Цей останній висловив вдоволення заявою нового президента Шегаба через радіо. Роберт Морфі заповів, що відлітає до З'єдинених Держав і по дорозі зупиниться в Каїро на розмову з президентом З'єдиненої Арабської Республіки Ґамалем Насером.

Тим часом ускладнилась ситуація на відтинку військового постачання. До Ливану наспіли дальші частини й привезено туди м. ін. дальших 75 танків. Однак Ливан має безпосередній вихід до Середземного моря. Зате єдиним безпосереднім „вікном у світ" Йорданії є малий порт Акаба в затоці тієї самої назви, що лучиться з Червоним морем, а, зрештою, постачання туди мусить іти летунським шляхом. Американське летунство брало участь разом із англійським у перевозі пального та всякого виряду для 3,500 англійських вояків в Йорданії. Цей „летунський коридор" ішов понад Ізраїль. В минулий понеділок Ізраїль заборонив дальші лети машин ЗДА й Англії над його територією. Здогадуються, що це сталося під натиском Совєтів. Водночас Сирія замкнула свої кордони від сторони Йорданії. Таким чином Йорданія, яка межує з Ізраїлем, Іраком, Сирією і Савді Арабією, опинилась насправді ізольованою від світу.

Фанфані вдоволений з подорожі до ЗДА

Рим. — Італійський прем'єр і міністер закордонних справ Амінторе Фанфані вернувся в минулу неділю з своєї подорожі до ЗДА, Англії і Західньої Німеччини. Фанфані висловив вдоволення з вислідів своєї подорожі, під час якої він — як заявив — ствердив зрозуміння Заходу для італійських аспірацій в обширі Середземного моря. Він висловив переконання, що в Америці й Західній Европі помалу приймається концепція Італії, що найкращим способом зберегти Середній Схід поза засягом совєтських впливів — є встановлення на довгий термін спільної великодушної економічної допомогової акції для відсталих країн Середнього Сходу. У цій справі Фанфані конферуватиме в цьому тижні з генеральним секретарем НАТО Анрі Полем Спаком, а після того виїде до Парижу на розмови з французьким прем'єром де Ґолем.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **У балетній школі у Бретфорді в Англії**, що її веде українець Остап Вурак і що в ній навчаються танків діти різних національностей, відбулися щорічні іспити, у висліді яких 17 учнів одержало золоті (2) срібні (1) і бронзові (14) медалі. Іспити відбулися під наглядом інспектора Англо - Домінійної Асоціяції Вчителів Танків. Мовою навчання в школі є французька. В неділю відбувається навчання українських танків українською мовою для дітей українців в Англії.

● **На світовій виставці в Брюсселі** поруч різних імпрез відбудеться і понад 300 міжнародних і національних конґресів. Заходами Українського Християнського Руху відбудеться й український конґрес 19-20 вересня ц. р. в павільйоні Апостольської Столиці. Загальна тема Конґресу — це „Европейська спільнота народів у світлі християнської науки". Дотепер дали свою згоду виступити з доповідями: інж. Д. Андрієвський, О. Коваль, проф. д-р О. Кульчицький, о. д-р М. Марусин, д-р К. Митрович, о. д-р І. Тиляввський, проф. д-р Р. Якемчук, д-р В. Янів.

● **Пластова Станиця в Шикаґо** закупила 310-акрову фарму в стейті Висконсин для будування на ній пластової вакаційної оселі і для відбування на її терені пластових таборів.

ХРУЩОВ ПРОТИ „ДОБРОВІЛЬЦІВ" НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

КОНФЕРЕНЦІЯ „НА ВЕРШИНАХ" В РЯМЦЯХ РАДИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕДБАЧЕНА НА 12 СЕРПНЯ В ЖЕНЕВІ

Москва. — Нікіта Хрущов заявив, що він проти висилання „добровільців" чи реґулярних військових з'єднань на Середній Схід, бо воно було б рівнозначне з розпаленням „дійсної війни". Тому — заявив він — було б найкраще, коли середньосхідні країни могли жити без „непрошених чужинців". Свою заяву Нікіта Хрущов склав перед групою індійських журналістів ще 29 липня ц. р., безпосередньо перед відлетом до Пейпінґу на зустріч із Мао Тсе-тунґом, але текст того інтерв'ю оприлюднено щойно з понеділок 4 серпня ц. р. Хрущов у принципі не виключив можливість висилання „добровільців" на Середній Схід, але підкреслив, що тепер про це не думається. Він поручав тактику вичекання, як розвинуться дальші події, чи вони покращають, чи погіршаться. Хрущов висловив надію на поправу середньосхідньої ситуації під впливом „миролюбних сил". Він заперечив, наче б на зустрічі в Москві із арабським президентом Насером прийнято постанови щодо якоїсь конкретної акції. Приймання рішень щодо акції є справою окремих суверенних урядів — заявив Хрущов і покликався на факт, що сам Насер також не сказав, наче б у Москві рішено більше, аніж тільки — бути приготованим на всякий випадок. При цій нагоді Хрущов атакував політику ЗДА й Англії та запевняв, що ці обидві великодержави плянують заатакувати Ірак. У характеризуванні політики ЗДА й Англії Хрущов був ласкавіший для Англії, політику якої назвав „реальнішою", приписавши заслугу цього соціялістичній опозиції в Англії. Він закинув Америці створювання штучних перешкод для переведення нової конференції висуванням „процедуральних сумнівів". Він заявився ще раз прихильником конференції голів урядів великих держав. У зв'язку з цією заявою Хрущова, газети здогадуються, що в найближчих днях, чи навіть годинах наспіє відповідь Хрущова на останні ноти ЗДА й Англії, щоб конференцію на вершинах відбути в рямцях Ради Безпеки Об'єднаних Націй 12 серпня ц. р. За пресовими вістками, всі три амбасадори західніх великодержав в ОН погодились, щоб така конференція відбулась 12 ц. м. в Женеві. Офіційно не заявлено цього, поки не відоме становище Совєтів.

На Кипрі проголошено перемир'я

Нікозія. — Голова кипрсько-грецької підпільної революційної організації ЕОКА, полк. Георг Ґрівас, проголосив припинення всяких бойових дій проти англійців і турків на Кипрі, під умовою, що вони також стримаються від „провокацій". Трирічна терористична акція організації ЕОКА проти англійців і турецьких коляборантів з англійцями, англійський терор проти грецьких підпільників та турецький терор також проти греків і англійців — у сумі дали протягом трьох років поверх 1,000 убитих, анархію в суспільному житті та здичавіння звичаїв. Протягом одного останнього місяця згинуло на Кипрі 150 осіб. З-посеред півмільйонового населення острова Кипру, 400,000 греків домагаються права самовизначення, яке в практиці означало б прилучення до Греції, а 100,000 турків рішуче цьому противляться та домагаються поділу Кипру на автономні грецьку й турецьку частини, на що не погоджуються греки. Грецький міністер закордонних справ мав довгу розмову з англійським амбасадором. Політичний лідер кипрських греків, архиєпископ Макаріос, який живе в Атенах, висловив надію, що припинення збройних дій грецькими підпільниками проможе шлях переговорам над розв'язанням проблеми Кипру і що ті переговори матимуть успіх.

В Югославії і на Формозі передбачають збільшення комуністичних атак

Београд. Офіційні юґославські чинники покищо не висловились ще про останню зустріч Хрущова з Мао Тсе-тунґом та їх спільний комунікат, в якому гостро атакується комуністичну юґославську партію з її „ревізіонізмом", як нібито найбільшу небезпеку для „світового соціялізму". В Београді панує тепер вакаційний настрій — більшість юґославських комуністичних „проміннентів" перебувають з Тітом на острові Бріоні або над Адрійським морем. Проте закордонні обсерватори в Юґославії передбачують загострення московсько - юґославських взаємин та серію нових атак проти Юґославії. У тому самому часі націонал - китайські керівники на Формозі не виключають, що на цій останній пейпінґській зустрічі вирішено повести нову воєнну авантюру проти Формози, з заатакуванням найближчих до азійського суходолу островів Квімой й Матсу. Націонал-китайська розвідка твердить, що зараз напроти тих островів розбудовано велике летовище й перевезено туди ескадрилі совєтських літаків типу МІҐ. Воєнна авантура в протоці Формози мала б відтягнути увагу світу від дальших совєтських затій на Середньому Сході та розпорошити енерґію Америки в поборюванні комуністичної посередньої аґресії.

У СВІТІ

● **Президент Фінляндії Урго К. Кекконен** звернувся до комуністичного парляментарного посла Ейно Кільпі — з пропозицією скласти новий уряд, на що цей погодився. Однак виглядів на створення комуністично - соціялістичної коаліції немає, бо соціял - демократи не хочуть зв'язуватись з комуністами. На 200 послів фінського парляменту комуністи мають 50, соціялісти — 48 і так зв. незалежні соціялісти — 3 послів. Теоретично лівиця розпоряджає 101 мандатом, отже більшістю. Із правих партій найсильніша консервативна, що має 29 послів.

● **В Англії** випускають поштові марки, присвячені складовим частинам метрополії: Валії, Шотляндії, Північній Ірляндії й трьом острівцям на каналі. На цих марках надрукований портрет королеви Єлисавети з прапорами й емблемами всіх цих областей, розміщеними довкола її голови.

● **В Єрусалимі** минулої п'ятниці збунтувались і намагалися втекти з центральної в'язниці 200 в'язнів. Коли їх вишиковано в довгу чергу для видачі вечері, вони за заздалегідь обдуманим пляном, кинулись на сторожів, відібрали в них рушниці й пістолі і почали промощувати собі стрілами шлях до волі. На місце події негайно наспіло військо, яке відкрило вогонь. Битва тривала 2 години. Велика частина в'язнів втекла, а решту вбито або ранено.

● **З Москви** повідомляють, що в Туркестані відкрито нові багаті поклади нафти. Совєтський уряд плянує вживати ту нафту для промислових цілей Туркестану, замість імпортованого вугілля, та вивозити її для задоволення потреб закавказького промислу.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СТАРИЙ І НОВИЙ КОЛОНІЯЛІЗМ

На Бандунгській конференції 29-ох азійських і африканських країн у квітні 1955 року центральною проблемою був колоніялізм. Хоча більшість приявних там делегатів утотожнювали поняття колоніялізму з західньо-европейськими державами, які спирали в минулому сторіччі свою військово-політичну й економічну силу на володінні в азійсько-африканських колоніях, проте були між делегатами також відважні противники тієї системи нового колоніялізму, що її репрезентантом став Совєтський Союз. Незнання дійсного стану речей в підсовєтському світі все ще таке жалюгідне, а забріхана комуністична пропаганда все ще має у широкому світі такі успіхи, що навіть державний муж такого формату, як індійський прем'єр Джавагарлал Неру, учень і послідовник Магатми Ганді, таврував тільки 15 країн Північно-атлантійського пакту (НАТО), як „покровителів колоніялізму", не знайшовши слів догани на найбільшого і найжорстокішого колонізатора й експлуататора за всю всесвітню історію, Совєтський Союз. Але, як сказано, відважні виступи на тому конгресі представників Філіппін, Сіяму, Пакістану, Ірану й інших настільки вплинули на атмосферу тієї конференції, що і Неру не грав там керівної ролі, і комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай мусів прикидатися найбільш співіснувальним.

Як страшенне помалу поширюється у світі правда й витискає брехню, доказом на це факт, що Москва, замість бути постійно в ролі обвинуваченого, нотірійно відомого і таврованого колонізатора, зодягається у тогу прокуратора під адресою колоніяльних західніх держав. Єгипет, що став провідником у новому русі арабського націоналізму, був в 1956 р. першою арабською країною, яка визнала комуно-китайський-режим і відкрила широко двері для „культурної" пропаганди совєтських та комуно-совєтських висланців. Від двох років день-у-день і ніч-у-ніч радіопропаганда з Каїро громить колоніялістів і імперіялістів з Лондону, Парижу, Брюсселю і Гааги, ба навіть з Вашингтону, запозичивши свою фразеологію від московських і пейпінґських пропаґаторів. Треба було рішучости Айзенгавера і Доллеса, щоб не дати вманеврувати Америки в конференцію, на якій вона мусіла б боронитися перед закидами „агресії" в Ливані. Про колоніяльне панування диктаторської московсько-большевицької кліки в десятках країн Европи і Азії, втримуваних збройною силою у невольничому послусі, у ні одній з повені дипломатичних нот не говориться.

Тільки час до часу, десь-не-десь залунає голос пригадки про ці злощасні відносини в сучасному світі. Таким голосом був виступ відомого приятеля поярмлених Совєтами народів, в тому числі приятеля України й українців, конгресмена з Огайо Майкела Фіґена, як члена американської парляментарної делеґації на 47-ій конференції Міжпарляментарної Унії в Ріо де Жанейро 30 липня ц. р. Конгресмен Фіґен займався саме старим і новим колоніялізмом. Він не боронив старих колоніялістів, але справедливо звернув *увагу, що ті старі колоніяльні держави або цілком перевели*, або переводять ревізію свого давнього підходу до малорозвинених країн, визнали принцип визволення вчорашніх колоніяльних народів, самі помагають їм в цьому процесі і шукають шляхів, як би у новому порядкові світу співжити з новими молодими державами. Цьому ревізіонізмові старих колоніялістів протиставив М. Фіґен безпардонність нового колоніялізму, репрезентованого Совєтським Союзом. Він підкреслив, що цей новий колоніялізм включив насильно в свою імперію більше 20-ти колись вільних, демократичних і незалежних країн. Новий колоніялізм користується особливо перфідною системою вивісок нібито незалежних держав, які проте цілком підлягають контролі збоку чужої, накиненої їм, ворожої і злобної влади. І конгресмен Фіґен поручав, щоб за єдиний критерій дійсної волі й самостійности країни прийняти існування в ній демократичного парляментаризму, такого, в якому люди мали б змогу тайними, загальними і рівними виборами виявляти свою волю. Тим часом невольницький стан у совєтських колоніях породжує гін до волі і бунти. Конґресмен Фіґен покликався на заворушення у Східній Німеччині у 1953 році, на демонстрації у Польщі у 1956 році, врешті на всенародне повстання на Мадярщині. Він згадав при цьому народні повстання та заворушення й інші прояви резистансу в Україні, у Грузії, Туркестані, балтійських країнах, Чехословаччині й інших неросійських країнах, де нема рідної, дійсно народом признаної влади.

Коли б таких виступів, як оцей виступ Майкела Фіґена в Ріо де Жанейро, було більше на прерізних форумах, де для них було б місце, то минулась би леґенда про одну тільки форму колоніялізму, того, який назагал належить вже до минулого, а почалась би мобілізація світової опінії проти нового колоніялізму Совєтів. Тоді зникла б примара співіснування і всіх вершинних конференцій і всі зусилля пішли б на знищення нового колоніялізму, найбільшого ворога миру і волі людства.

ЯК ВИЙШЛА НА ЛЮДИ „СЕКРЕТНА ДОПОВІДЬ" ХРУЩОВА

У серпневому числі журналу „Социалистический Вестник"", що виходить у Парижі, подано ревеляційне повідомлення про те, як дісталася на Захід „секретна доповідь" Нікіти Хрущова, виголошена ним у 1956 році на 20-му з'їзді компартії, — доповідь, що потрясла комуністичним світом і викликала цілий ряд інших небажаних для Москви наслідків. Про джерело, звідки зачерпнула редакція цього журналу свої ревеляції, не сказано нічого .

Вістка про цю доповідь, — читаємо в „СВ", — прийшла до Варшави разом із копією доповіді, як особливо довірочна інформація для членів польського ЦК компартії. Лист розпечатав один із секретарів ЦК, єдиний, що залишався під той час у Варшаві. Як звичайно з такого роду матеріялами, він познайомив з доповіддю 3-4 своїх найближчих співробітників. Але, очевидно, ніхто з утаємничених не зумів зберегти таємниці. І наступного дня про цю доповідь знала вже молодь із центрального партійного апарату. Після того розпочався справжній штурм секретаріяту ЦК.

Занепокоєний секретаріят ЦК негайно вислав до Москви телеграму з просьбою дозволити ознайомити з доповіддю актив партії. Відповідь прийшла дуже скоро і понад сподівання — позитивна. Пізніше казали, що цю відповідь дав з Москви без відома Хрущова чи не хтось із його противників, щоб спричинити йому клопоти.

Збори центрального активу, на яких без жадних коментарів прочитано секретну доповідь Хрущова, обернулися на величезний мітинг. І вже наступного дня про цю доповідь говорила вся комуністична Варшава. До ЦК посунули делеґації від професійних організацій, з провінції посипалися телефонічні запити й вимоги дати можливість ознайомитися з таким важливим документом. Натиск був такий сильний, а спротив такий слабий ,що секретаріят своєю владою вирішив розмножити польський переклад доповіді і вислати його на провінцію. Протягом однієї ночі випущено ротаторне видання.

Довідавшися про це, Москва жахнулась. Варшава дістала грізну телеграму від самого Хрущова з вимогою негайно припинити поширювання доповіді. Але було вже запізно.

Усі ці події відбулися між 25 лютого, коли то Хрущов виголосив свою доповідь, і 13 березня ,коли він сам прибув до Варшави з тілом Берута. Грізна телеграма першого секретаря КПСС прийшла напередодні його приїзду до польської столиці, тобто 12-го березня. Для Москви смерть Берута принесла багато неприємностей: треба було „вибирати" нового секретаря польської компартії, а час був непевний. Хрущов хотів, щоб новим секретарем став Охаб — один з вірних помічників Берута.

На зборах центрального активу Хрущова засипали питаннями, на які він відповідав у властивому для нього тоні: багато вимінливих мотивувань, мало нових фактів. Лише під кінець зборів він змінив тон, коли хтось із учасників запитав його: „Скажіть, для чого потрібна була ваша доповідь?" Хрущов, трохи повагавшись ,відповів: „Я скажу дуже коротко, але дуже прошу серйозно над цією відповіддю подумати. Ми вирішили, що старим капіталом жити далі не можна. Я хотів би, щоб і ви всі зрозуміли, що нам конче треба створити новий капітал. До цього я нічого більше не додам . . ."

На засіданні пленуму ЦК всіх вразила присутність на ньому Хрущова — члена чужоземної комуністичної партії. Хрущов сидів у президії. В імені Політбюра на пост першого секретаря виставлена була кандидатура Охаба. З-поміж членів ЦК виставлено кандидатуру Замбровського. Перед дискусією виступив Хрущов і з притиском заявив, що ці вибори не є тільки польською справою: особа секретаря не може не мати впливу на совєто-польські відносини. Кандидатуру Замбровського він відсунув, обережно торкнувшись при цьому його жидівського походження.

Зразу ж після його виступу голова спробував був перейти до голосування, але виступила знана комуністична активістка Рома Гранас, заявивши, що вона підтримує кандидатуру Замбровського. Тоді Хрущов демонстративно покинув збори. Замбровський дістав дуже мало голосів, і вибраний був таки Охаб. Але Гранас через кілька днів після того знято з посту директора Високої школи „в порядку ділового переміщення".

А „секретна доповідь" тим часом розходилася по всіх закутках Польщі. Спроби Хрущова стримати її розповсюдження зазнали невдачі. Доповідь прочитано й обговорено по всіх партійних організаціях. Особливо поширилася вона в колах партійної і безпартійної інтеліґенції. З Польщі доповідь розпочала свою подорож по широкому світі. Навіть в СССР оголошували її на зборах партійних груп тільки після Польщі ,і тільки тому, що замовчувати її вже було неможливо.

Західньо-европейські комуністичні партії довідалися про доповідь Хрущова з того самого польського джерела. В журналі „СВ" читаємо про один епізод, який ілюструє цю ролю Польщі. У травні 1956 року приїхала до Варшави делеґація французької компартії на чолі з її головачем Дюкльо. Як годиться, ЦК польської компартії вислав назустріч делеґації авто з шофером-комуністом, який довгий час жив у Франції і добре знав французьку мову. Свідок передає, що він побачив це авто у якомусь завулку біля пішоходу. Його здивувало ,що Дюкльо з величезною увагою слухав шофера, який про щось з захопленням розповідав. Зацікавлений, він пізніше запитав шофера, про що йшла мова, і той сміючись розповів, що Дюкльо, довідавшись, що він читав доповідь Хрущова, змусив його найдокладніше переказати йому все, що він пам'ятає, з усіма деталями, бо сам він знав лише те, що було подане в пресі, тобто дуже мало й неточно . . . Кажуть, в тому самому положенні були й члени чехо-словацької, східньо-німецької та західньо-німецької комуністичних делеґацій ,які прибули до польської столиці дещо пізніше.

„Новий капітал", що його придбав Хрущов розвінчувальною, антисталінською доповіддю, покищо себе виправдує, — він врятував Хрущова та його кліку від загибелі і скріпив захитаний після смерти Сталіна режим. Але своєю доповіддю навіки підірвав Хрущов основи комуністичної ідеології і зневірив у будівництві комунізму підсовєтську молодь. В майбутньому, коли московський комуно-большевизм мусітиме переходити вогневе випробування, розкриється вся його гнилизна перед широким світом — та гнилизна, краєчок якої виявив Хрущов перед учасниками 20-го з'їзду КПСС в лютому 1956 року в Москві.

В. С-ко

Г. Дем'янович

ДО ПИТАННЯ ТРАНСЛІТЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

У зв'язку з англомовним виданням Енциклопедії Українознавства виринула важлива справа транслітерації українських географічних назв.

Дотеперішня передача цих назв славістичною латинкою на картах, включених в українське видання — виявилася розбіжною з загальноприйнятою системою в англійсько-американській географічній літературі й картографії.

В 1946-1948 рр. проф. Я. Рудницький склав проєкти англійської транслітерації українських назв, приділивши значну увагу й географічним*). Він подає подвійну схему: 1. т. зв. наукову, мовознавчу, або славістичну і 2. практичну.

Обидві системи дуже точно передають українське географічне назовництво; але в обличчі стабілізації англійсько-американської транслітерації, потребують, так би мовити, усучаснення.

Я. Рудницький пропонує: Ukrajina—Ukrayina, Charkiv — Kharkiv. L'viv — Lwiw, Kamjanec' Podil'skyj — Kamyanec' Podil's'kyy тощо. Безперечно, його проєкт, базований на згаданій схемі, виходить із національного аспекту і є першою науковою спробою систематики транслітерації географічних назв.

Доброю спробою в цьому напрямі є книга Українського Вільного Університету "Ukraine and its people" та „Українська історіографія" Дорошенка-Оглоблина, видана УВАН англійською мовою. Цими виданнями проф. Мірчук і проф. Ветухів промостили шлях нашій транслітерації і нашому назовництву взагалі. Дивно вражає, однак, російська форма серця України „Kiev", побіч українського Kharkiv, Lviv і т. п. назв в останньому творі.

Загально наші англомовні видання або вживають російських форм, прийнятих в англійській літературі на основі московських джерел, або поділяють їх на російські (Kiev, Odessa, Melitopol) і українські види (малі міста й оселі). Таким робом, українським центрам присвоюється російську транслітерацію, а підрядним місцевостям — українську, при чому назву столиці України неодмінно русифікується, зн. вживається неоправдане „Kiev" (Ukrainian Quarterly. Ukrainian Bulletin тощо). Ця неконсеквентність і хаотичність дезорієнтує і своїх і чужих.

Російський режим в Україні послідовно провадить русифікацію українських географічних назв у чужих мовах. В „Англо-українському словнику" М. Подвезька (Київ, 1948) та його нюйоркських виданнях українські географічні назви передані по-російському: Azov (Azof), Kiev (Kieff), Kharkov. Odessa. „Німецько-український словник І. Шаровольського (Київ 1955) і „Французько - український словник" Андрієвської-Яворської (Київ 1955) подають теж російські назви: Kiev, Charkov чи Kiev. Kharkov, Lvov.

Цю совєтську офіційну транслітерацію безкритично прийняв у всіх своїх виданнях Мюнхенський Інститут (нпр.) Kiev, Kharkov. Kremenchug. Gorlovka. Ushgorod, Kakhovka, Krivoi Rog, Lvov, Saksagan, Gorlovka, Dnepropetrovsk, Makeevka. Konstantinovka, Kamenskoe, Grigorevka, Nikolaev і т. д.)** В останніх роках для українських шкіл УССР видано чимало географічних мап в українській мові ,але їх закордон не допускається, щоб не вводити українських місцевих назв.***) При Головному Геодезичному й Картографічному Управлінні в Москві існує спеціяльна комісія, що переводить русифікацію всього т. зв. національного назовництва СССР. Світова наука поставлена перед фактом наявности тільки російських джерел, а тим самим і російських назв української території.

Застосування російської транслітерації в українських виданнях — актинаукове. На світі немає національної науки, яка цуралася б своїх географічних назв і вживала тих, що накинув окупант. — Певно, довговікова неволя не залишилася без наслідків. Був час, коли в 17-18 століттях Київ — за подібним впливом — називали Kiow. Kiof, пізніше з-російська — Kiev, Львів — за австрійським — Lemberg, Чернігів — за російським — Chernigow. В першій половині цього століття українська територія переходила „найми" у різних сусідів і т. д. Географічні назви зазнали різних метаморфоз; Lemberg, що ще й досі покутує на деяких мапах англо-саського і германського світу, витискається російською назвою Lvov. Tschernowitz чи Cernauti — Chernovtsy, Rava Ruska — Rava Russkaya. Drohobych — Drohobich і т. д.

Немає сумніву: для української науки можуть бути лише українські критерії, що спираються на мові українського народу, його культурі й історії. В українській традиції залишилося від століть і живе українське географічне назовництво; воно становить одну із тривалих ланок окремішньости нашої культури.

Українське національне відродження 1917-1920 рр. і культурний ренесанс 20-их років закріпили бодай частинно „громадянство" українських географічних назв у чужомовних виданнях. Чималий вплив мали українські мапи й атляс Кубійовича-Кулицького; на їх основі українська номенклятура прийнялася в деяких німецьких мапах і книгах, в великому італійському міжнародному атласі та його данському відповіднику. Видання наукових інституцій підсовєтської України, перед їхньою ліквідацією в 30-ох рр. гордилися такими назвами, як Kharkiv, Kyjiv чи Kiiv на своїх наголовках, подаваних чужими мовами. Розгром української культури Москвою зовсім припинив їхнє стосування. Русифікація мови в першу чергу відбилася на місцевому назовництву, щоб „обезличити" українськість української території, і надати їй характер частини російської імперії. В зв'язку з англомовним виданням Енциклопедії Українознавства, що стане основним підручником про Україну в наукових інституціях, державних установах і книгозбірнях ЗДА — НТШ і УВАН повинні спільними зусиллями унормувати цю важливу справу так, щоб на майбутнє не було розходжень і хаосу.

*) Я. Рудницький: Англійська передача української абетки, 1946.
Я. Рудницький: Чужомовні транслітерації українських назв, 1948.

**) Рівночасно уводяться такі російські назви в московських виданнях того ж інституту як Zhitomirskaya oblast. Vinnitskaya oblast, тощо. Отже: Мюнхенський інститут наділі проводить із Москвою одну й цю саму лінію в назовничій ділянці.

***) В Конгресовій бібліотеці в Вашингтоні є лише 2 російські мапи УССР з 1954-55 рр.

Іина Попивайло

ЛИСТИ З НОВОЇ ҐВІНЕЇ

Хочу поділитися з читачами цікавими листами, які я одержую з Нової Ґвінеї від дружини українського лікаря пані Сірко. Ці листи дають яскраву картину про життя і побут місцевого населення цього екзотичного краю.

Нова Ґвінея — це острів на Тихому океані, другий щодо величини після Ґренляндії. Розташований за яких сто п'ятдесят кілометрів на північ від Австралії. Клімат екваторіяльний, але в горах поміркований, а подекуди навіть холодний. Острів вкривають тропічні ліси і перетинають багаті на рибу річки. Населення острова переважно папуаси і маланезійці.

І на цей острів доля закинула нашого українського лікаря, д-ра Сірка з дружиною. Пані Сірко з походження чешка, але чудово опанувала українську мову. Як сама вона пише в листі, „моє серце наполовину чеське, наполовину українське".

З Німеччини родина Сірка еміґрувала до Австралії. Початки в новій країні були дуже тяжкі. Як пише пані Сірко, „я мила горшки, а мій муж, спеціяліст, гінеколог, підмітав підлоги". І от в цих обставинах доктор Сірко став перед дилемою: або продовжувати фізичну працю, або прийняти посаду лікаря на Новій Ґвінеї. Доктор Сірко вибрав друге. І ось уже дев'ять років, як він працює лікарем серед тубільного населення, яке ставиться до нього з великою любов'ю. Чорношкірі інстинктовно відчувають добре до них ставлення і цінять ту жертвенну працю, яку виконує наш український лікар.

Щодва роки австралійський уряд посилає д-ра Сірка в іншу місцевість „робити порядки в лікарнях". Подружжю Сірко доводилось бути на острові Манус під самим рівником, на острові Самурай (Папуа), Мадейн, в Боґії, Лай, а тепер вони перебувають в горах Вац.

Пані Сірко пише, що вони вже одержали папуаське громадянство. Нову Ґвінею пані Сірко називає „забутим раєм". Ось як вона описує природу і людей Нової Ґвінеї: „Я цей край дуже люблю. Чорношкірі щирі, сердечні люди, не знають злоби, немає серед них ненависти, інтриг, і я не почуваюся тут чужинкою". Природа тут чудова: вічна весна, бурхливе море, маєстатичні гори, різноманітні квіти незвичайної краси, задумані пальми, різнобарвні метелики завбільшки з долоню мерехтять у пахучому повітрі — все це творить гармонію Божественної безконечности".

Про тубільців пані Сірко пише, що вони на вісімдесят п'ять відсотків погани. Вірять у перевтілення душ. Умирають без жадного страху, бо коли хто провадив праведне життя на цьому світі, то по смерті його душа переходить в метелика, орхідею, пташку чи пальму. Коли хтось багато грішив на цьому світі, то по смерті стане гадиною, крокодилом або акулою-пажером. Тубільці вірять у бога гір, моря, вітру, вульканів, сонця. Але все ж таки Той, „що над зірками", у них найголовніший, і називають його Гумбуна.

В їхньому розумінні все живе має душу: дерева, пташки, квіти, крім . . . жінки. Пані Сірко пише, що Євине покоління там дійсно дуже покривджене. Всю тяжку працю виконують жінки, при тому не маючи ніяких прав. Жінка мусить слухати свого чоловіка, працювати й родити дітей. Чоловіки звичайно нічогісінько не роблять. Вони або лежать в затінку під деревом, або грають на „дрімлю", або товчуть в бубон. Лежать під деревом, з ранку до заходу сонця ,а ввечері, коли від лежання заболять кістки, розмальовують свою шкіру різними барвами, прикрашаються перами і відправляються на цілонічний танок, так званий „сінґ-сінґ". В танці беруть участь всі: молоді, старі й діти. Пані Сірко пише, що танцюють прекрасно, що не один балетмайстер міг би від них багато дечому навчитися.

Полігамія в Новій Ґвінеї дозволена законом. Кожен чоловік має по три, чотири, а то й п'ять жінок. Кожна жінка має своє число. Жінка номер один — це та, що народила першу здорову дитину, номер два — та, що готує страву, номер три — працює на полі чи в городі, четверта доглядає свиней, курей і т. д. Жінки між собою не сваряться і називають одна одну „сестрою".

Жінок звичайно купують. Молода й гарна коштує від 5 до 10 фунтів. Коли вже дуже гарна, до цих грошей наречений мусить додати ніж, сокиру або глечик, а часом й два.

Мова тубільців дуже примітивна, так звана „піджін-інгліш". В більшості одне слово окреслює кілька зв'язаних

(Продовження на стор. 4-тій)

ТАМ ДЕ ЛЮЧКА . . .

Там, де Лючка круто в'ється,
Де хати в садках,
Де мене носила мати
В поле на руках,

Там я знаю кожну стежку,
Кожен камінець.
Там узяв я пісню в серце
Із людських сердець.

Там земля скупа на жито, —
Камінь, пирії, —
Люди потом, чорним потом
Полили її.

Мусить хліб для них родити
Неродючий глеб.
Добре мати в серці пісню
Від таких людей.

ДМ. ПАВЛИЧКО

Мілена Рудницька

БОРОТЬБА ЗА ПРАВДУ ПРО ВЕЛИКИЙ ГОЛОД

(16)

На Конґресі в 1933-му році було четверо українських делеґатів. Буковинців репрезентували сенатор Володимир Залозецький і посол Сербенюк, делеґатами від Галичини були З. Пеленський і М. Рудницька.

Коли ми в половині вересня приїхали до Берна, справа Голоду не була поставлена на денному порядку Конґресу. Треба було подбати, поки ще почалися його пленарні збори, щоб президія погодилася взяти це питання поза чергою на розгляд Конґресу. Президент організації, д-р Йосип Вільфан, словінець з Трієсту, висловлювався проти української пропозиції, арґументуючи, що події в Совєтському Союзі не належать, мовляв, до компетенції Конґресу Національностей. Зате в секретареві мали ми союзника: д-р Амменде вже раніше, як керівник віденського комітету кардинала Інніцера, заанґажувався активно в справі Голоду. Українську пропозицію внести справу Голоду на дебати Конґресу підтримали на засіданні президії представники численних німецьких груп, бо від голоду страждали також німецькі поселенці на Україні і на Північному Кавказі. А втім, не тільки міркуваннями національної солідарности з голодуючими земляками керувалися німецькі делеґати, голосуючи за те, щоб справу Голоду внести на пленум Конґресу. В Німеччині вийшли тоді перші антисемітські закони. Легко було передбачити ,що ця справа вирине на Конґресі і притягне до себе увагу світової громадськости. Тож німці були заінтересовані в тому, щоб приглушити галас з приводу антисемітського курсу німецької політики якоюсь ще яскравішою справою. А такою був Голод і тільки Голод.

Таким чином, збігом обставин і позалаштунковими торгами ми добилися свого: Конґрес Національностей, що збирався в столиці Швайцарії, мав заговорити про Голод.

Сталося це зараз таки на інавґураційній сесії Конґресу, 16-го вересня 1933 року по полудні. Пам'ятаю, на залі і на бальконах було багато публіки, багато журналістів. Невеличка українська колонія з Женеви приїхала майже поголовно.

Безпосередньо після відкриття Конґресу президентом д-ром Вільфаном, який у своєму вступному слові застерігав, що Конґрес може розглядати справу Голоду не з політичної, а виключно тільки з гуманітарної точки зору, дали слово „старшому братові", російському делеґатові М. Курчинському, представникові російської групи в Естонії, колишньому професорові Петербурзького університету. В довшій промові про Голод він ні разу не згадав про Україну, не сказав ні слова про причини катастрофи, навіть не натякнув на колективізацію і національну політику совєтського уряду. Стверджував тільки, що російський народ голодує, особливо „в південній Росії", і що потрібна міжнародна допомога.

Після російського делеґата дали слово мені. Нічого не промовчуючи, нічого не пом'якшуючи, я з'ясувала і голодове лихоліття українського народу, і злочинну політику Москви, яка це лихоліття спричинила, і політику великодержав, які, заради добрих взаємовідносин з совєтським урядом, прижмурюють очі на його злочини в Україні і таким чином стають за них співвідповідальні.

Голова зборів мені не перебивав, але після моєї промови президент і секретар висловлювали жаль, що дискусія перейшла на політичні рейки . . . Нашої мети ми досягли, бо міжнародна преса підхопила основні українські тези про Голод, і Конґрес схвалив у цій справі окрему резолюцію, доручаючи президії передати її особисто президентові Ради Ліґи Націй. Правда, ця резолюція нас зовсім не задовольнила, все ж у ній говорилося, що „прилюдна опінія всього світу повинна вважати за свій елементарний обов'язок підтримати акцію в користь жертв жахливої голодової катастрофи в Совєтському Союзі, особливо ж в Україні". Отже, один крок вперед був зроблений.

Вдоволені верталися українські делеґати з Берна до Женеви, де за кілька днів починалася сесія Ради Ліґи Націй і де чекало нас головне завдання.

Справа Великого Голоду на терені Ліґи Націй

Всяку дію на терені Ліґи Націй реґулювали приписи складної процедури. На сторожі процедури стояв секретаріят Ліґи Націй. Коли сесія Ради була заздалегідь підготовлена, її денний порядок був заздалегідь секретаріятом установлений, доповідачі до поодиноких пунктів нарад були раніше призначені, питання, що мали йти на розгляд Ради, були здавна простудійовані різними комісіями і підкомісіями. Про те, щоб в останній хвилині просунути справу Голоду на засідання Ради реґулярним шляхом, не могло бути й мови.

І хто мав би це зробити? Право ініціятиви мали тільки уряди держав, що були членами Ліґи Націй. Думати про те, що в тодішній міжнародній ситуації будь-яка держава захоче задиратися з Совєтським Союзом і брати на себе ролю чемпіона справи голодуючих, була б марна надія. Українці самі не мали жадної змоги спонукати Ліґу Націй потурбуватися трагічним становищем на Україні, бо до такої ми не мали жадної законної підстави. Адже Голод — це не було порушення постанов договору про охорону національних меншостей! Звичайно, ми могли подати до секретаріяту Ліґи Націй меморіял у справі голодової катастрофи, могли розповсюднити їх між делеґаціями поодиноких держав. Але користь з такої дії була б дуже сумнівна. Такі матеріяли, надсилані людьми чи організаціями, які не мали до того, згідно з реґляментом Ліґи Націй, законної підстави, секретаріят навіть не реєстрував. Іншими словами, вони йшли до коша. Отже, достукатися до Ліґи Націй через її Секретаріят — це була одна безнадійна річ. Треба було шукати іншого шляху.

Черговим президентом Ради Ліґи Націй восени 1933 року мав бути прем'єр-міністер Норвеґії і її міністер закордонних справ, д-р Йог. Л. Мовінкель. Це був для нас великий шанс, що керма Ліґи Націй під час її осінньої сесії 1933 р. переходила в руки представника не великодержави, якого спиняли б вимоги „високої політики", а представника малої держави, і то саме Норвеґії. Норвеґія гордилася традицією Фрітьофа Нансена, організатора допомогової акції для голодуючих в 1921/22 рр. і протектора політичних утікачів. Справа була в тому, щоб знайти шлях до міністра Мовінкеля.

ЗАКЛИК

ІНІЦІЯТИВНОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО РУХУ

Українські Націоналісти і Націоналістки!

Українські Громадяни!

Часи, які переживаємо, є надзвичайно тривожні. Вони вимагають від всіх нас, від кожного українця в Україні і на чужині, якнайбільшої чуйности та повсякденної готовости служити українській справі там, де цього вимагають і вимагатимуть наші визвольні змагання.

Останні десятиріччя змагу Української Нації за волю є виразно позначені передовістю в ній українських націоналістів, які не лише керували цією боротьбою на всіх її відтинках, але також давали духовий зміст українському громадянству та наснагу до боротьби зі займанцями України.

В історії наших визвольних змагань організований український націоналізм записав найсвітліші сторінки. Але події внутрі націоналістичного руху під час і після останньої світової війни, захитали до деякої міри довір'я українського народу до нього та підірвали авторитет і послабили напругу Організації Українських Націоналістит (ОУН), як організованого виразника націоналістичного руху.

Минали роки розбиття, роки ненависти й ворожнечі, затирались рани минулого і сьогодні ми стоїмо, мабуть, напередодні відродження українського націоналістичного руху, напередодні природного поєднання всіх його творчих сил.

Хоч —Організація Українських Націоналістів тепер поділена на кілька груп, то членство і симпатики цих груп виявляють наснагу і гін до об'єднання, гін до співпраці більше, як будьколи перед цим.

Така співпраця і об'єднання українських націоналістів існує на Рідних Землях, в Україні, де поєднані всі сили і всі одиниці в революційній боротьбі з російським комунізмом.

1958 рік — рік, в якому ми обходили 20-річчя трагічної смерти сл. п. полк. Євгена Коновальця, Основоположника ОУН і її Вождя, став роком, коли українські націоналісти побачили всю велич свого покликання в українській визвольній боротьбі і на цілому ряді відтинків праці знайшли спільну мову і спільно реалізували свої задуми.

Згадати б хоч найважливіші з них: В Парижі українські націоналісти спільними зусиллями вели перед в акції за оборону пам'яті сл. п. Головного Отаманан Симона Петлюри. В Мехіко націоналісти спільно брали участь в підготовці Світового Антикомуністичного Конгресу. Націоналісти спільно працюють в Асоціяції Незалежних Совєтознавців. Найрадіснішою для кожного націоналіста була вістка про створення Комітету для вшанування пам'яті Євгена Коновальця, до якого входили керівники або провідні люди всіх націоналістичних угрупувань. Серця всіх націоналістів сповнювались радістю і вірою, що вже близький час, коли націоналісти, свідомі завдань, що їх ставить перед нами поневолена Батьківщина, об'єднаються та скоординують свої дії, щоб стати знову могутнім моноліттом, такою рушійною силою, якою Організація Українських Націоналістів була між двома світовими війнами.

Тому наше звернення до Вас, до всіх тих, що жили і працювали для української справи в рядах єдиної ОУН; до Вас, що колись наражали життя, не жаліли зусиль, не боялись небезпек та віддавали все, що мали найдорожче, щоб Україна була вільною.

Наше звернення до Вас, що є свідомі тієї трагедії і того нещастя, яке зустрінуло Українську Націю через розбиття націоналістичного руху:

Доложіть усіх своїх зусиль, щоби ОУН знову стала суцільною, боєвою силою Української Нації!

Ми звертаємось до Вас в час, коли кожний день може стати рішальним у нашому змагу, коли нам потрібно єдности, більше, як коли-будь; в час, що вимагає поєднання наших умів і сердець для спільної праці, для спільної боротьби.

Боротьба за визволення України кличе нас усіх, вона потребує нас усіх!

Нехай цей рік спільних починань і зближення між нами, стане роком перемоги ідей українського націоналізму! Нехай не буде між нами поділу на „ти" і „я", на „ви" і „ми", нехай ми станемо єдиною і могутньою організацією, яка є вимріяна в серцях кожного з нас. В ім'я української справи змагаймо до зближення між націоналістичними організаціями — за спільну дію, за відкинення всього, що могло б нас ділити.

Об'єднання націоналістичного руху домагаються тіні наших Друзів, членів ОУН, що віддали своє життя за справу України. Зуміймо, в ім'я їхнє, пожертвувати всім особистим і груповим і спільно працювати! Лише спільна напруга і спільна дія можуть приспішити визволення нашої Батьківщини!

Завзиваємо Вас, Друзі — Члени та Прихильники Українських Націоналістичних Організацій на всіх теренах еміграції:

— Поширюйте ідею Об'єднання ОУН!

— Домагайтеся того об'єднання!

— Причиніться до його здійснення організованою роботою в своїх громадах!

Ініціятивний Комітет для Об'єднання Українського Націоналістичного Руху.

В усіх дотичних справах звертайтесь на адресу Ініціятивного Комітету:

Committee For Unity of the Ukrainian Nationalist Movement, P.O. Box 54, Benjamin Franklin Station, Washington 4, D. C.

Червень, 1958 р.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Закінчення шк. р. 1957/58 на курсах українознавства

14-го червня в Пластовій домівці відбулося закінчення шкільного року на курсах українознавства „Учительської Громади" при участі 35 курсантів та 40 гостей. Промовляв д-р К. Кисілевський, здаючи звіт з навчання впродовж 9-ти місяців та виховання дітей і юнацтва. 30-го листопада 1957 р. відбулась матура під проводом інспектора доктора Н. Гірняка. 11 курсантів склали кінцевий іспит, в тому 7 з відзначенням і дуже добрим успіхом. 1-го лютого ц. р. було прощання абсольвентів з участю батьків, які влаштували чайний вечір і забаву виховного характеру. В тому дні рано 20 курсантів склали іспити за перший піврік, в тому було 9 відзначених. Наука на курсах відбувалася в суботу між 8 год. рано та 3 по пол. і в інші дні тижня між 4 та 8 по пол. за програмою, виданою Шкільною Радою при УККА в 1954 р. Навчали: проф. Д. Горняткевич і д-р К. Кисілевський. Предметами навчання були українська мова в письмі і слові, історія України, географія з природою, — на нижчому ступні, українська мова, література, історія, географія з природою, етнографія, мистецтво — на вищих курсах. Метою виховання було засвоїти учням український світогляд і пошану для своїх і чужих цінностей культури й цивілізації. У бібліотеці, спільній з Пластом, було 350 книжок, в тому 150 новозакуплених із збірок під час імпрез та з жертв —пластунок. Читачів було 40, деякі прочитали понад 15 книжок (М. Дармохвал, А. Галамай, Х. Ярош і інші). фреквенція нормальна, з виїмком 3 учнів, що неправильно вчащали. Контроля письмових задач виказала недостачі в правописі і стилістиці, що треба направити в новому шкільному році.

В мистецькій програмі, що тривала рівно півтори години, виступило 17 учнів з короткими доповідями, переплітаними деклямаціями, за тематикою „Життя і творчість Шевченка", „Українські творці і їх твори". Всі точки були дбайливо підготовлені й добре виконані.

До першої теми були такі деклямації Ю. Яворський (Село, Вечір), З. Бемко (Мені тринадцятий минало), З. Смішкевичівна (Лічу в неволі), Л. Стасюківна (Тополя), М. Хромовська (До Основяненка), Таня Бемко (Чернець), Вірляна Ткач (Учітеся, брати мої), Уляна Станько (На роковини Шевченка), доповіді: Оля Карпенко: Шевченкова лірика; Т. Цибиківна: Балади Шевченка; М. Олесницький: Шевченко в Петербурзі; Оксана Нагнибіда: Суспільно - політичні поеми Шевченка; Христя Ярош: Шевченко на засланні.

До кругої теми: Б. Фецович — Побут у Квітчиній „Марусі" — доповідь; Ляриса Янів: Гуманізм на Україні — доповідь; Н. Олесницький деклямував „На Софійській площі" — С. Орлюка; Симон Нагнибіда: „Мойсей". Після цієї точки директор д-р К. Кисілевський роздав свідоцтва, приявні вітали відзначених (18), а учні обдарували професорів квітами. Згодом вибрано Комітет Батьків під проводом полк. І. Нагнибіди.

Загальне враження від цілої імпрези було зворушливе. Зібрані жалкували, що з доповняючої науки українознавства й патріотичного виховання користає не велике число учнів, яких в Нюарку вдесятеро більше, та постановили заохочувати інших батьків, щоб посилали на курси українознавства своїх дітей. В наступному шкільному році передбачується тут підготовний курс для найменших, дошкільних дітей.

Спів. Т-во і хор „Трембіта"

Управа місц. хору „Трембіта", яку очолює тепер голова М. Добош, керуючись думкою підсилити новими та молодечеме силами хор, який має служити місцевій українській громаді та поставити його на належному мистецькому рівні, запросила на день 1-го липня на сходини представників місцевих організацій, Пласт, СУМА, ОДУМ та інші. На цих сходинах явились представники організацій: Пласт, Відділів СУМА, ОДВУ, ООЧСУ, Самопомочі, ОбВУА, СУА і члени управи хору „Трембіта". Сходини відкрив п. М. Добош та, привітавши приявних делегатів пояснив ціль сходин. Він підкреслив конечність зорганізування численного, з добрими голосами хору в Нюарку у зв'язку з проготуваннями української спільноти в ЗДА до святкувань в р.. 1959 — 250-ліття смерти гетьмана Мазепи. Коли ж на терені Нюарку існує хор „Трембіта", який бере участь в програмах національних імпрез і має характер загально - українського хору в Нюарку, належало б його тільки підсилити новими силами. По літніх феріях зачнеться в половині місяця вересня ц. р. праця в хорі для підготови виступів хору на наших національних імпрезах. Вкінці згадав промовець про цікавий парадокс в Нюарку: тут тепер чимало добрих диригентів та брак співочих сил в хорі. В дискусії говорено про причини цього дивного стану в Нюарку. У висліді дискусії поставлено домагання до українського громадянства в Нюарку, щоб воно причинилось до підсилення такого хору в Нюарку, коли хоче користати з виступів хору у програмах національних імпрез, влаштовуваних в майбутньому місцевою українською громадою.

Одна з подій, які часто повторюються серед нашої еміграції

В першій половині травня місцева поліція на домагання власника дому при Спрінгфілд 91 в Нюарку відкрила мешкання, в якому жив довший час українець Іван Стринадюк, родом з Косівщини, і знайшла його труп в розкладі, при чому лікарі ствердили, що він помер перед 2-ма тижнями на рака, який нищив його організм від кількох місяців. Покійний, людина зі середньою освітою, запопадливо складав гроші та мав значну готівку в швайцарському банкові та в банках Нюарку і мав намір купити собі фарму та на ній господарити. Тим часом недуга рака поклала його до ліжка, з якого більше не піднявся. Похоронила його управа м. Нюарку. Що сталось з його банковими книжечками, не відомо. **О. У.**

Сан Франсіско, Каліф.

Авторський вечір Яра Славутича

Українська громада Сан Франсіска 24-го травня гостила в себе поета Яра Славутича. У вступному слові проф. Панасенко накреслила ті невідрадні умовини, в яких доводиться творити українським письменникам під Совєтами. Поети скитальці, хоч і відірвані від рідної землі, всеж мають змогу творити так, як диктує їм їхня муза. Із найновішої еміграції Яр Славутич вибився на передове місце своїми кількома збірками поезій. В них він залюбки уживає історичної тематики із славного та із гіркого минулого України. Ці збірки виявляють талановитість поета в майстерності форми і в глибині думки.

Після вступного слова, п. Віролюбович відрецитував з великим зрозумінням „Смерть І. Мазепи", та поему „Соловецький в'язень" із збірки „Правдоносці".

Виступ самого поети присутні щиро оплескували. Яр Славутич спершу відчитав декілька друкованих поезій. Відтак, читаючи із заплянованої збірки „В пустині", він вповні полонив серця слухачів. В центрі цих поезій стоїть бо кожний з нас: людина оточена товпою, а все ж людина на духовому відлюддю. Дальше, поет поділився уривками із двох довших поем, над якими саме тепер працює. Перша з них має автобіографічну закраску, та бере за тему розбиття родинного огнища в тридцятих роках на Україні. Друга поема присвячена каліфорнійському піонерові о. Гончаренкові, який мріяв перемінити Каліфорнію в „український золотий клин".

Своїм виступом, Яр Славутич поділився із слухачами своїм глибоким і вдумливим світосприйманням. Снага і віра, що ними просякла його творчість, немов вказують дорогу до оаз в „пустині" скитальщини.

Цей незабутній вечір відбувся за стараннями філії УККА, Союзу Українок, та Студентської Громади.

В. Бандера

Рачестер, Н. Й.

З життя Відділу УККА

Нещодавно відбулися річні збори Відділу УККА. Були заступлені 24 організації 26-ма представниками. Звіт про працю Відділу робив мгр. М. А. Оглюк. При деяких недотягненнях, Відділ все ж мав поважні успіхи, старався скоординувати в одне ефективне русло діяльність окремих організацій, полагоджував епізодичні розбіжності між ними.

Після дискусій над звітами, обрано Комісію - Матку, яка рекомендувала склад нової Управи Відділу, до якої обрано наступних осіб: д-р Андрушин — голова, Ю. Бурлака — заст. і орг. референт, А. Калиновський — заступ. і культ.-освітній рефер. В. Пилишенко — секретар, Р. Коваль — заст. секр., І. Олексин — скарбник, П. Дзюба — заст. скарбника, М. Лялька — реф. УНФ, В. Гавриляк, О. Папа, Р. Пристай, А. Яриш — члени; Д. Бездух, М. Холевчук, К. Шевчук — Контрольна Комісія; М. Білоус, Міра Повх, В. Шот — Товариський Суд.

Перед новою Управою Відд. УККА стоятимуть такі першочергові завдання: Розбудова сітки платників Національного Датку, затіснення зв'язків усередині й назовні нашої громади. Відзначення трагічних роковин великого голоду в Україні.

Сподіваємося, що Відд. УККА в новому складі працюватиме ще наполегливіше й досягне ще кращих вислідів у розбудові національ. українського життя в м. Рочестері.

А. К.

Клівленд, Огайо

Академічні Вечори „Зарева"

В квітні ц. р. в циклі Академічних Вечорів „Зарева" інж. М. Курах прочитав свої спомини про проф. Михайла Грушевського , поділені на три частинита охоплювали такі періоди:

1) Від 1908 до 1914 років, коли прелеґент був гімназійним учнем у Львові та разом з іншими товаришами доривочно працював у Грушевського, переписуючи для нього манускрипти, роблячи виписки з різних видань і тп. Виконуючи цю роботу прелеґент мав змогу бувати у домі проф. Грушевського, пізнати його родинні відносини і домашні обставини, пізнати найближчих співробітників Грушевського (Франка, Гнатюка та інших), пізнати атмосферу, в якій жив і працював наш визначний учений і громадський діяч. Прелеґент схарактеризував ці відносини, які панували між домами Грушевських та Франків.

2) Другий період споминів відносився до років наших визвольних змагань, коли проф. Грушевський став головою Української Центральної Ради, а прелеґент старшиною формації Київських Січових Стрільців. Прелеґент докладно розповів про мало відомий епізод з життя проф. Грушевського, коли на нього підготовлено замах. Ця прикра подія сталась у Києві в перших днях травня 1918 р., безпосередньо після гетьманського перевороту. В тому часі Грушевський перебував між Січовими Стрільцями в їх казармах при вул. Львівській ч.24. Стрілецьке Командування ще не тратило надії на те, що формацію СС-ів удасться зберегти в цілості. В тій справі велись переговори між Стрілецьким і німецьким командуваннями тапредставниками Гетьмана. І власне в тому часі на подвір'ї стрілецької казарми виконано замах на Грушевського: до нього прискочив січовий стрілець і замахнувся штиком, але замах не вдався, бо інші січовики спіймали замаховця і розброїли його. Правда, проф. Грушевський був злегка ранений у ліву руку, на цьому і обійшлось. Замаховець був арештований і під слідством виявилось, що він був прапорщиком царської армії, а російські чорносотенці вислали його на службу в формацію СС-ів, щоб при першій нагоді вбив проф. Грушевського.

3) Останній період відносився до років 1920 - 1924, коли проф. Грушевський жив у Відні. Прелеґент докладно розповів про справи зв'язані з поворотом проф. Грушевського в Україну і про всі старання наших еміґрантських провідних кол Праги і Відня, щоб його переконати у хибності його плянів повороту в Україну, бо в умовах московсько - большевицького окупаційного режиму він не зможе розгорнути творчої роботи. Проф. Грушевський не дався переконати, бо вірив, що усунувшись від громадського життя, він зможе науково працювати і видати дальші томи своєї великої Історії України-Русі. В цім переконанні виїхав до Києва під осінь 1924 році.

По доповіді вив'язалася цікава дискусія. Тою доповіддю закінчено цикл викладів в зимово - весняному сезоні 1958 р. Чергові Академічні Вечорі розпічнуться восени ц. з.

Р. Д.

Знайдено буцім то кістяк первісної пралюдини

Рим. В археологічних розкопках, які від 28-ох місяців велися в гористій околиці за 15 миль на північн. схід від містечка Грессето в Італії, знайдено майже цілий кістяк 4-стопового створіння, подібного своєю будовою до нинішньої людини. Антропологи твердять, що це кістяк т. зв. ореопітекуса, який жив буцімто 12 мільйонів років тому. Розкопами керував д-р Йоганнес Гюрцерер, професор палеонтології у Базельському університеті в Швайцарії, а одним з його прибічників був д-р Гельмут де Терра з відділу геології в Колумбійському університеті в Ню Йорку. Розкопи фінансувала фундація Веннера-Ґрена для антропологічних студій в Ню Йорку. Археологи, палеонтологи і антропологи тому зосередили свою увагу саме на ту околицю в Італії, бо там раніше знайдено вже кількакратно окремі кості „пралюдини". Учені шукали розв'язки сумнівів, чи старогрецька теорія про орепітекуса знаходить виправдання в світлі знайдених гостей. Вони хотіли, зокрема, знайти відповідь на сумнів, чи те створіння жило на деревах, чи його стопи були настільки розвинені, що воно могло ходити по землі. Теперішня знахідка зроблена у колишній копальні, наробила в міжнародньому світі антропологів і археологів великого шуму, тим паче, що додатково знайдено також лобину, що бракувала при кістяку.

Злочинці облили бензиною і підпалили помічника Гоффи

Дітройт. — 4-го серпня стався новий випадок, який свідчить про те, що злочинність серед робітничих организацій ще не є вповні зліквідована. До мешкання 56-річного провідника робітничої шоферської спілки Френка Кірдорфа вночі прийшли два злочинці, змусили його йти разом з собою та завезли його до лісу, де один облив його бензиною, а інший підпалив. Кірдорфа привезли до шпиталю в критичному стані, його шкіра була так попечена, що майже немає надії на врятування йому життя. Він спочатку не хотів зізнавати про свій випадок, пізніше, коли був притомний, оповів про те, що невідомі злочинці його попекли, і що це сталося, мабуть у зв'язку з робітничими організаціями. Кірдорф був давніше в'язнений, пізніше працював в робітничій організації, і минулого року відмовився зізнавати в Сенаті, під час переслухань у зв'язку зі справами Бека і Гоффи. Не хотів тоді зізнавати і його дядько Герман Кірдорфер, який останньої п'ятниці залишив працю в спілці шоферів, і який тепер заявив, що якась невідома особа телефонувала йому погрозу, що „те саме і з ним станеться". Медичні сестри в шпиталі сказали, що Френк Кірдорф мав на собі зовсім спалені черевики та білля, а сам був прикритий купелевим плащем, який злочинці кинули на нього аж тоді, коли згоріло білля і одежа. Самі злочинці привезли його до шпиталю, після чого втекли.

Арґентині загрожує велика інфляція

Буенос Айрес. — Часописи повідомляють, що в Арґентині інфляція валюти збільшується з нечуваною швидкістю. Якщо теперішня тенденція буде продовжуватися, то в цьому році кошти прожитку збільшаться більше, як під час найгірших років за диктатури Перона. Уряд президента Артура Фрондізі після тримісячного урядування бачить, що важко буде йому втримати добрі взаємини з робітництвом і відбудувати економіку країни внаслідок обезціненя песа. Минулого тижня майже на два рази було дорожче волове м'ясо, яке є головним харчовим продуктом в Арґентині. Ціни на хліб зросли 60 відсотків. Риби немає, бо рибалки страйкують. Повінь внеможливлює достави городини і овочів, які також подорожчали. Уряд не може опанувати ситуації.

Виховник говорить про занепад ідеалізму серед молоді

Бронксвілл, Н. Й. — Президент Каледжу Сараг Лоренс, проф. д-р Гаролд Тейлор виголосив головну промову на відкритті конвенції учителів із 15-ох стейтів, в якій нарікав на те ,що теперішні студенти не приготовляються до того, щоб свої ідеї та енергію передавати людству, тільки думають про те, як „здобути двоавтовий гараж та членство в відповідному клюбі". Ця конференція відбувається під опікою Спільної Ради Економічного Виховання, Крайового Товариства Учителів-Природників та Крайової Ради для Соціяльних Студій. „Немає найменшого сумніву, заявив проф. Тейлор, що ця ґенерація думає більше про матеріяльні багатства і економічну винагороду, ніж про духові й ідеалістичні цілі". Д-р Тейлор твердить, що теперішні студенти краще виховані від своїх попередників і розуміють людські вартості, але одночасно переймаються наукою від громадянства, щоб „вірити в матеріяльні успіхи і в економічне забезпечення.

● В Індонезії шеф штабу армії ген. Насусіон заборонив протиамериканські демонстрації, що їх заповів на кінець минулого тижня т. зв. Фронт визволення Західнього Іріяну (Західньої Гвінеї) — комуністична організація, що прикривається націоналістичною фірмою й нацьковує індонезійців проти европейців. Ген. Насусіон, підтримуючи президента Сукарна і поборюючи протикомуністичних повстанців, сам старається не піддатися під комуністичний диктат.

ВСЯЧИНА

Після 8 серпня в Ню Йорку каратимуть за неправильний перехід вулиці

Нюйоркська поліція веде боротьбу з тими пішохідцями, які неправильно переходять вулиці і тим способом спричиняють автові катастрофи. Перша доба цієї боротьби триває від 1-го липня до 8-го серпня ц. р., і поліція видає тим особам, які переходили вулиці в середині бльоків „навскоси", а не на кінці бльоків, друковані перестороги. Від 1-го липня до 24-го таких перестороги видано аж 210,726. Комісар поліції Кеннеді ствердив, що вже під час цієї вступної кампанії проти переступників приписів про вуличний рух зменшилося число нещасливих виадків. Після 8-го серпня поліція каратиме дводоляровою гривною тих всіх, які „сорочиним способом" перебігають вулиці.

15 років тому продавав рибу, а тепер Гарлем в Ню Йорку вітає його як прем'єра

В неділю 27-го липня нюйоркська дільниця Гарлем, замешкана негритянським населенням, оваційно вітала 48-річного прем'єра негритянської Республіки Ґана Кваме Нкрумаг, який перебував тоді на державній візиті в тій країні, і який 15 років тому продавав рибу на розі однієї з вулиць в тому самому Гарлемі. Кваме Нкрумаг студіював в цій країні в роках 1935 до 1945. Під час ферій в 1943 році він продавав впродовж двох тижнів рибу, але не злюбив цього „бизнесу". Тепер його вітало 10,000 мешканців Гарлему, а привітальну промову виголосив підсекретар в Об'єднаних Націях д-р Ралф Бонч, який сказав, що „Ґана є першою, але не останньою вільною державою на південь від Сагари, яка мусить звільнитися від чужого колоніялізму".

Головний лікар ЗДА передбачає „малу епідемію" азійської інфлюенції

Головний лікар ЗДА д-р Лерой Е. Бирні передбачає, що восени або взимі цього року може бути „мала епідемія" азійської інфлюенци, як в минулому році. Одночасно він закликає всіх американців до 40-го року життя щепитися проти недуги поліо вакциною д-за Солка. Між населенням у віці до 40-го року є ще 40 мільйонів осіб, які ще ані разу не щепилися проти поліо, а 20 мільйонів були нащеплені тільки раз або два рази. Повне забезпечення дають три щеплення у відповідних відступах.

● З 4-ох мільйонів християн у Китаї щонайменше половина „пішли в катакомби, як за перших днів християнства", — заявив націонал - китайський амбасадор в ЗДА, Голлінґтон К. Тонґ, інформуючи про переслідування на китайському суходолі, релігії взагалі, а християнської особливо. Уперше переслідування християнських місій в Китаї проявилось під час т. зв. боксерського повстання в 1900 році, а китайські комуністи — казав амбасадор — завжди вважали християнізм антитезою комунізму, отже — найбільшим своїм ворогом.

ЛИСТИ З НОВОЇ ҐВІНЕЇ

(Закінчення зі стор. 2)

між собою речей. Наприклад, жінка зветься по-їхньому „мері", а свиня „мері-піґ". Су-су — назва молока, а також грудей. Але деякі незрозумілі для них речі мають страшенно довгі назви, наприклад, фортепіяно, називається: „великий дружище-скриня, який має багато чорних і білих зубів і коли ти по них вдаряєш... тоді я дуже плачу". Мова Нової Ґвінеї — це суміш англійської, французької, німецької, еспанської і данської мов з витворами своїх власних слів і своєї власної граматики.

До того ж існують сотні місцевих діялектів і говірок. „Кожне село, — пише пані Сірко, — має свою мову, своє татуювання і свої танці".

Часто одно село проголошує війну другому. Якщо те друге до бою не підготоване, то те село, що проголосило війну, чекає кілька днів. Коли ж по кількох днях друга сторона все ще не приготовиться до бою, тоді ті, що проголосили війну, позичають їм стріли ,луки, і дрючки. Бій триває від заходу до сходу сонця. „Ще й тепер буває, — пише пані Сірко, — що ватажка переможеного племені уб'ють, звар'ять і з'їдять, бо вірять, що його мудрість, хоробрість і сила перейдуть на них".

До білих тубільці ставляться з недовір'ям і не виявляють до них приязни. Одначе, як пізнають когось ближче і переконаються, що ставиться до них добре, тоді прив'язуються всією душею. Вони, наприклад, з приємністю згадують американських вояків: „Перший у світі — кажуть вони, — є Бог, що над зірками, а потім — американці. Ми діставали від них курити, діставали їсти, вони давали нам сорочки, і любили нас так, як білих". Чорношкірий не словами, а своєю усмішкою, своїм милим, відданим поглядом виявляє свою вдячність.

З одержаних листів і фотографій можна бачити, з якою любов'ю ставляться тубільці до нашого лікаря і його дружини, що є його невтомним помічником. Та й не диво. За дев'ять років лікарської праці доктор Сірко врятував не одно життя, вилікував сотні, а може й тисячі мешканців Нової Ґвінеї від різних недуг. А їх там безліч. Крім тих, що зустрічаються в країнах з поміркованим кліматом, є там багато тропічних, таких, як малярія, елефантіязіс, проказа, фрамбезія, каляазар- тшутшуґамуші та інші. Лікування і ліки для хворих безплатні. Лікарні прекрасно обладнані всім необхідним, включно з ляобраторіями і рентґеном. Хворі мають добру опіку і добре харчування. Є навіть санаторії для хворих на туберкульозу. Кожен лікар має звичайно одного або двох австралійців асистентів, так званих „писарів", які кожного місяця складають звіт про працю в шпиталі. Крім того є місцеві і чорношкірі санітарі, так звані „доктор-бої" і дві-три чорні санітарки, які опікуються вагітними жінками. Пані Сірко пише, що всі пацієнти, як і взагалі всі тубільці на Новій Ґвінеї — це „великі діти". Ось, наприклад, один з тих випадків, що трапляються майже кожного дня в лікарській практиці доктора Сірка. До лікарні прийшов тубілець з зломаною рукою. Ліва рука була переламана в кількох місцях, кістки перебили м'язи і розтяли шкіру. Треба було кількох годин праці, щоб зробити операцію і наложити „садру". На другий день, під час оглядин, лікар зауважив, що „садри" на руці пацієнта немає. "Що сталося? Хто це зробив? — спитав лікар. Пацієнт признався, що це він зняв „садру". Він заявив: „Мастер, мі но ляйк, мі ґов плейс", що означає: „Докторе, я цього не люблю, я хочу йти додому". Знову треба було робити рентґена, знову заправляти кістки і накладати „садру". І все це пішло намарно, бо під ранок хворий таки разом з „садрою" втік додому.

Тубільне населення не любить ніяких впорскувань чи наркози. Хворий просить дати йому в зуби кусок дерева і під час операції гризе його, переносячи біль мовчки. Доктор Сірко називає це „дерев'яною наркозою". Але ще й досі кожне село має свого так званого „віч-доктора", який робить „пурі-пурі", тобто чудеса. Старші люди спочатку йдуть до такого знахаря, а вже як той не поможе, звертаються до лікарні.

Пані Сірко допомагає своєму чоловікові і в лікарні і на так званих „патролях". „Патролі" — це обхід сіл з медичним оглядом. Робиться це звичайно тоді, коли в шпиталі немає багато праці. Під час такого обходу ,що триває три-чотири тижні, лікар з помічницею оглядають хворих роблять їм перев'язки і подають першу медичну допомогу. Тяжко хворих направляють до лікарні. Патроля складається крім лікаря та помічниці, з десяти-п'ятнадцяти „доктор-бойсів", тобто санітарів, які несуть інструменти і ліки, і десяти-п'ятнадцяти тубільців, які несуть спорошковане молоко, чай, цукор і т. д. Береться в таких випадках дві-три рушниці. Але, як пише пані Сірко, хлопці вживають їх лише для полювання на диких свиней, голубів і так званих „гурій" — птахів завбільшки з індика. Увечері, коли ціла валка зупиняється десь на відпочинок під відкритим небом, — все це печеться на вогні, укладається на бананове листя і споживається спільно з тубільцями, що приходять з сусідніх околиць. Після вечері починаються танці і пісні. А ранком рушає в дальший похід. Одного разу під час такого обходу лікаря покликали негайно до шпиталю, і пані Сірко довелось самій в товаристві чорношкірих продовжувати патролю. „І ось вперше, — пише пані Сірко, — я відчула страх: одна біла жінка вночі серед дикунів. Щоправда, я мала револьвер, але стріляти з нього добре не вмію і тому для певности поклала коло себе ніж, сокиру і ліхтарик. Першу ніч звичайно, не спала, але тубільці поводили себе дуже добре, і вже в наступні дні я не відчувала ніякого страху".

Часто пані Сірко влаштовує для хворих дітей в лікарні „парті" прийняття. В таких випадках вариться чай або какао і печеться бублики. Муку в Новій Ґвінеї добувають з пальмового дерева, а замість масла вживають спеціяльний рід гусениць величиною в людський мизинець, які мають смак і запах коров'ячого масла. Діти співають і весело бавляться. Взагалі маленькі папуасенята дуже люблять „добру пані", яка вчить їх шити, робити гімнастичні вправи і танцювати українські танці.

Пані Сірко ще й письменниця. Недавно вийшла в світ її книжечка українською мовою „Літаючі самоцвіти". В ній вміщені оповідання з життя дітей-тубільців. Книжечка читається з великим інтересом. Зібравши серед тубільців багатий матеріял, пані Сірко написала вже кілька романів, які готуються до друку.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БРУКЛИН, Н. Й. — Т-во Запорозька Січ, Відд. 325, подає до відома, що місячні збори відбудуться 9. серпня в У. Н. Домі, 216-218 Гренд вул. точно о 8-ій год. веч. Уряд просить місцевих і позамісцевих членів прибути на збори, бо є дуже важні справи. — І. Малик, секр.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Т-во ім. М. Шашкевича, Відд. 94, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 9-го серпня, о год. 7-ій веч., в залі У. Д. Клюбу при 2376 Grayling St. Проситься членів прибути на збори. — А. Киба, рек. секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Б-во св. Михаїла, Відд. 142, повідомляє всіх членів, що місячні збори і збирання вкладок до У.Н. Союзу відбудеться в суботу, 9-го серпня, о 8-ій год. веч., в У. Н. Домі, 214 Fulton St. Управа Відділу просить про численне прибуття. — М. Маркович, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Відд. 367, відбудуться в неділю, 10. серпня, о 1:30 по пол., в церковній залі. Щиро просимо, щоб члени явилися на зборах і присднали нових членів. Рівнож повідомляємо, що не всі вже відібрали свої чеки-дивіденди, просимо забрати. — К. Манківський, предс.; П. Джоба, кас.; В. Попович, секр.

ПОЙҐСТАВН, О. — Управа Т-ва ім. І. Франка, Відд. 334, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні наступні збори відбудуться в другу неділю по першім ц. є 10. серпня о год. 1-ій по пол. Проситься всіх членів прийти і забрати чеки дивіденди та вирівняти всі свої залеглости. Зголошуйте нових членів до УНС. — Н. Задирецький, предс.; Стефанія Боганек, секр.-кас.; Г. Демкович, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Т-ва Сокіл, Відд. 336, відбудуться в неділю, 10. серпня, о год. 1-ій по пол. Просимо всіх членів прийти на збори, заплатити свої вкладки і постаратись за нових членів до УНСоюзу, а отримаєте нагороду за це. — Г. Степанек, предс.; Г. Кісіль, фін. секр.; Т. Калмук, рек. секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Управа Відд. 421 повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 9. серпня о год. 8-ій веч. в укр. залі. Просимо всіх членів прийти. — П. Москалюк, предс.; Ф. Саяк, кас.; Ю. Береза, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — місячні збори Т-ва Зоря, Відд. 69, відбудуться в суботу, 9. серпня, в 8. год. веч., в церковній залі св. Юрія, заля ч. 5, під ч. 33 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Ликтей, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — С-во Рожд. Пресв. Богородиці, Відд. 36, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 10. серпня, о год. 4:30 по пол., в церковній залі. Просимо членкинь прийти на означений час і напоминається довгуючих вирівняти свої залеглості. Просимо присднувати нових членкинь до нашого Відділу і УНСоюзу. — Ева Геруля, предс.; Марія Шворц, кас.; С. Гунька, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Мир", Відд. 324, повідомляє, що звичайні місячні збори відбудуться 9-го серпня о год. 7-ій веч. Просимо всіх членів прибути і вирівняти залеглі і біжучі членські вкладки та вислухати деякі комунікати УНС. — С. Барабах, містпредс.; І. Струк, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Б-во св. Василія Великого, Відд. 364, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10 серпня, о год. 2-ій по пол., в У. Н. Домі., 3161 East 93 St. Проситься членів, які ще не дістали своїх чеків дивіденди, прийти і забрати. — Управа.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Б-ва св. ап. Петра і Павла, Відд. 102, відбудуться в неділю, 10 серпня, зараз по співаній Сл. Божій, в галі церковній, 2280 W. 7th. — М. Декан, предс.; С. Косик, кас.; М. Бобечко, секр.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

КАТАЛОГ

КНИЖОК КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

63 GRAND STREET — JERSEY CITY 3, N. J.

Належність за книжки просимо слати тільки чеками, або поштовими переказами

(2)

Лепкий Б.: **Мазепа, повість** бр. 2.50 опр.	3.00
Крутіж	0.70
Під тихий вечір	1.95
Писання, І, ІІ	5.00
Липа Ю.: **Призначення України**	1.50
Лотоцький А.: **Княжа слава**	1.00
Любомирський С.: **Жорстокі світанки, роман, 2 томи**	2.00
Між славою і смертю 3 т.	2.40
Під молотом війни — 4 т.	8.00
Мандрівка по головних містах земель України — гра для українського юнацтва	2.90
Маланюк Є.: **Поезії** бр. 2.50 опр.	3.00
Марґолин А.: **Державний устрій Спол. Штатів Аме-ки**	1.50
Мірчук П.: **Українська Повстанська Армія**	3.00
В німецьких млинах смерти	2.00
Мишута Л. і Драган А.: **Українці у вільному світі**	2.00
Мудрик М. А.: **Світанки і сумерки**	1.00
Нагаєвський І. о.: **Тернистим шляхом, спогади священика про Березу**	1.75
Назарук О.: **Роксоляна,** іст. повість	2.50
Наш Львів — Ювіл. збірник під ред. Л. Лепкого	3.00
Не забули спом'янути — памяткова книжка з нагоди відкриття памятника Т. Шевченка	0.50
Неприцький-Грановський Ол.: **Іскри віри**	1.50
Осінні узори	1.50
Обірвані струни: антологія поезії бр. 3.00, опр.	3.50
Олесь Ол.: **Чужиною** — поезії	0.50
З журбою радість обнялася — поезії	1.00
Онацький Є.: **У Вічному Місті, спогади**	4.00
Островерха М.: **Гомін з далека — нариси**	1.00
Обніжками на битий шлях 1921-1926	1.50
Без докору, міркування на мист. теми	0.75
Паньківський К.: **Від держави до Комітету**	2.00
Парфанович С.: **У лісничівці**	1.50
Інші дні	0.80
Загоріла полонина	0.50
У Києві	0.75
Пасічник М.: **З вишневих садів — збірка новель і опов.**	1.25
Пасічник Т.: **Петро Гордієнко,** поема	2.50
Перелісна К.: **Ой, хто там**	0.80
Для малят про звірят, віршики для дітей	0.60
Петлюра С.: **Статті, листи і документи** бр. 6.00, опр.	7.00
Підручник громадянства (Citizenship Handbook)	0.50
Прокоп М.: **Україна і українська політика Москви**	0.60
Повстенко О.: **Катедра св. Софії у Києві**	12.50
Подвезько М. Л.: **Українсько-англійський словник**	5.00
Англійсько-Український словник	4.00
Понеділок М.: **Вітаміни** — гумористичні образки	2.00
Понеділок М.: **„А ми тую червону калину...** (п'єса на 3 дії і п'ять картин)	0.50
Полтава Л.: **Чи зійде завтра сонце**	1.00
Рабій М.: **Напередодні** (історичні нариси)	1.00
Радзикевич Г.: **Історія української літератури** І, ІІ, ІІІ	4.50
Ріпецький Ст.: **Українське Січове стрілецтво**	6.00
Савицька І.: **Наша хатка**	1.50
Сагайдачний П.: **В його тіні — нарис**	0.75
Соколовський О.: **Богун,** іст. роман	3.00
Самчук У.: **Волинь** ч. І.	2.70
Ост — роман	3.00
Марія — хроніка одного життя	2.00
Темнота, роман	4.00
Сергієнко М.: **У кігтях тиранів**	1.00
Січинський В.: **Історія українського мистецтва** ч. І	6.00
ч. ІІ	3.00
Український тризуб	1.00
Чужинці про Україну	1.00

УВАГА! **НОВІ ВИДАННЯ** УВАГА!

УКРАЇНСЬКА АРМІЯ В БОРОТЬБІ ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ

(Нариси з історії І Визвольних змагань 1917-20 рр.)
Автор — проф. **ЛЕВ ШАНКОВСЬКИЙ**

Окремі нариси подають точні відомості про організацію української армії і критичний огляд деяких операцій з точки зору політики та стратегії, а також матеріяли мемуарного характеру. У книзі зроблено теж спробу аналізи причин наших неуспіхів у І Визвольних змаганнях і подано вичерпну бібліографію та докладні тематичні показники змісту.

В книзі вміщено 30 світлин наших визначних політиків і полководців того часу.

Книга має — 320 стор друку, продажна ціна — $ 2.20

В ЛІСАХ ПІД ВЯЗЬМОЮ

Автор — **Д. ЧУБ**

Це спогади українця з червоної армії про большевицький фронт у другій світовій війні.

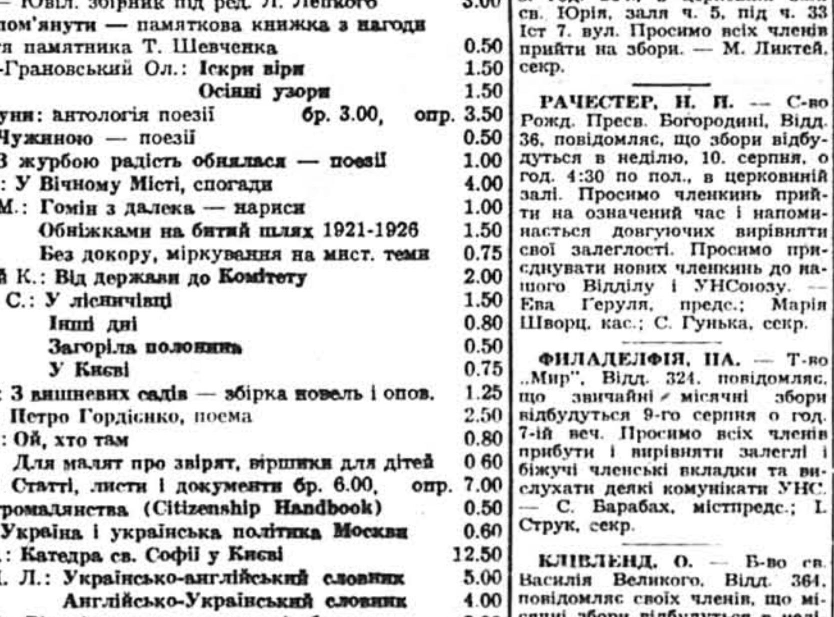
Праця написана у формі репортажу, читається з захопленням.

Сторін друку — 108, продажна ціна — $ 0.80

Замовлення слати:
"SVOBODA", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

ТАРЗАН, ч. 4104. Скритий ворог!

Із Томовим тестаментом, схованим у штанях, Тарзан залишив село кам'яних людей.

Він уперто продирався рівниною, винюшковуючи небезпеку своїми тремтливими ніздрями...

Але йшов він за вітром і не міг занюхати запаху Джіма Кейсі, який засів на нього в джунглях!